

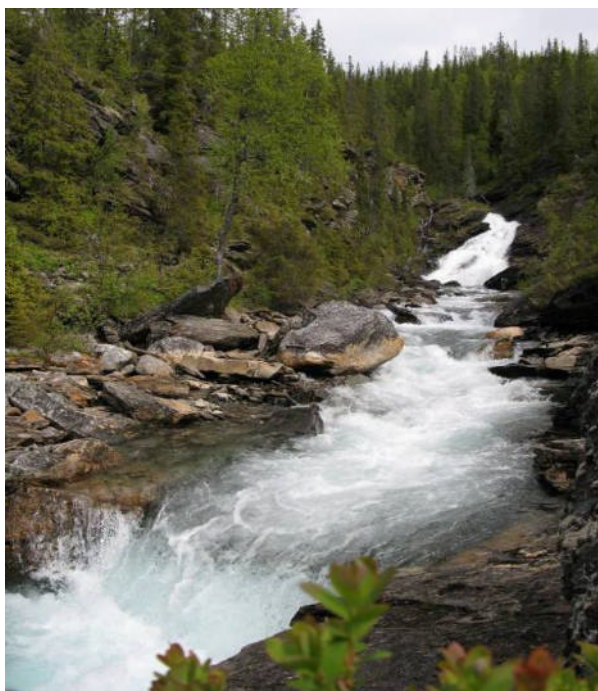
FYLKESRÅDSSAK

Saksnummer	Utvalg/komite	Møtedato
150/12	Fylkesrådet	26.06.2012

Høring - søknad om bygging av Tverråga kraftverk - Rana kommune

Sammendrag

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har sendt på høring søknad fra Småkraft AS om tillatelse til å bygge Tverråga kraftverk i Rana kommune. Søknaden skal behandles etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven og gjelder tillatelse etter vannressursloven § 8. Høringsfrist er satt til 1. juni 2012, men Nordland fylkeskommune har fått utsatt frist til 20. juni.

Fylkerådet fraråder NVE å gi konsesjon til Tverråga kraftverk som omsøkt.

Fylkesrådet vil imidlertid anbefale NVE å gi konsesjon til bygging av Tverråga kraftverk dersom tiltaket tilpasses slik at det ikke er i konflikt med andre arealinteresser eller viktige miljøverdier.

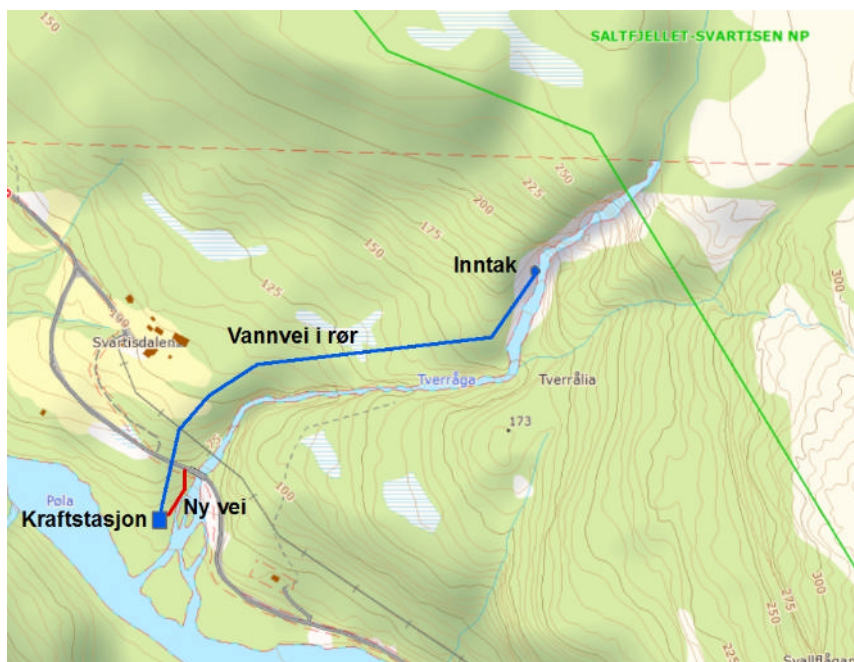
Figur 1 Foto av Tverråga ca. midtveis i planområdet (hentet fra søknadens miljørapport)

Bakgrunn

Tverråga ligger i Rana kommune og får hovedsakelig sin vanntilførsel i fra Svartisen. Tverråga renner ut i Svartisåga, som munner ut i Røvassåga som igjen fortsetter i Langvassåga før elva munner ut i Ranaelva. Tiltaket ligger knapt 2 mil nord for Mo i Rana, jmf figur 2.

Figur 2 Oversiktskart med inntegnet tiltaksområde (rød sirkel)

Figur 3 Kart med inntegnet tiltak

Hoveddata Tverråga kraftverk

Vanndata:

Nedbørsfelt	20,8 km ²
Middelvanntilførsel	1 320 l/s
Alminnelig lavvanntilførsel	37 l/s
5-persentil sommer	545 l/s
5-persentil vinter	47 l/s

Kraftverk:

Inntak (kote)	163 moh
Avløp (kote)	58 moh
Fall	105 m
Berørt elvestrekning	740 m
Maksimal slukeevne	3 000 l/s
Inntaksdam høyde	3-4 m
Inntaksdam lengde	15 m
Inntaksdam areal	500 m ²
Inntaksdam volum	1 200 m ³
Rørgate	nedgravd rør (1200 mm i diameter) ca. 620 m
Ny vei	Anleggsvei ca. 560 m og vei til kraftstasjon ca. 100 m
Kraftstasjon	ca. 100 m ²
Kraftlinje	22 kV jordkabel ca. 200 m

Produksjon:

Installert effekt	2,5 MW
Årlig produksjon	6,6 GWh

Vinterproduksjon	1,2 GWh
Sommerproduksjon	5,4 GWh
Bruktid	2 650 timer
Økonomi:	
Kostnad	18,8 millioner kr
Utbyggingspris	2,85 kr/kWh

Problemstilling

Positive samfunnsvirkninger av tiltaket

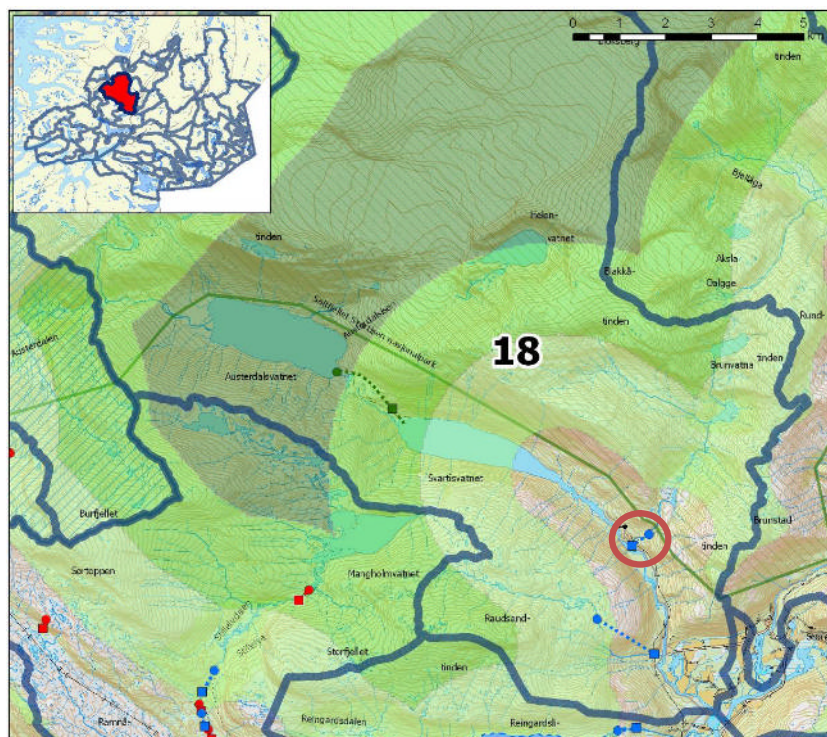
Kraftverket vil bidra årlig med 6,9 GWh ny fornybar energi. Dette tilsvarer forbruket til ca. 345 husstander. Ca. 17 % av produksjonen vil komme i vinterhalvåret.

Tiltaket vil føre til noe økt sysselsetting i byggeperioden og gi skatteinntekter til offentlige myndigheter, men søknaden tallfester ikke dette noe nærmere.

Landskap

Tverråga har en høy og stabil sommervannføring, og to av fossene i influensområdet er i følge søknaden viktige landskapskomponenter i elva. En utbygging vil medføre redusert vannføring i nedre foss. Anleggsvei og rørgate vil særlig i øvre del av tiltaksområdet føre til endringer i landskapet. Her kommer også anleggsvei og rørgate nær turstien opp til Svartisen-Saltfjellet nasjonalpark. I følge søknaden framstår ikke elva som noen betydelig landskapselement fra Svartisdalen.

I rapporten *Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune* av Multiconsult AS (2009) har temaet natur- og kulturlandskapet **stor verdi** i området Svartisåga-Austerdalsvatnet, jmf figur 4.

Med bakgrunn i svært store landskapskvaliteter kombinert med fravær av tekniske inngrep, beskrives konfliktpotensialet mellom vassdragsutbygging og natur og kulturlandskap som høyt. I tillegg påpekes det at Brundalselva (Tverråga er nedre del av Brundalselva) er eksponert mot en viktig turistveg og inngår som et av flere innslag i en sammenhengende landskapsopplevelse.

I søknadens miljørapport (også av Multiconsult AS (2007)) vurderes landskapet i det konkrete tiltaksområdet imidlertid til middels verdi.

Figur 4 Delområde 18 «Svartisåga-Austerdalsvatnet» - Tverråga er markert med rød sirkel.

Friluftsliv

Langs nordsiden av Tverråga går en tursti opp til Saltfjellet friluftslivsområde og Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Tverråga har noen fosser og stryk av en viss opplevelsverdi. Det kan bli

noe skjemmende terrenginngrep i øvre del der rørgate må krysse skrenter. Tiltaket vil komme nær stien opp til Svartisen-Saltfjellet nasjonalpark. Støy under anleggsfasen og beskjeden støy fra kraftstasjonen i driftsfasen kan være negativt for turgåere inn til Svartisdalen.

I *Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune* har temaet friluftsliv og reiseliv stor verdi i området Svartisåga-Austerdalsvatnet, jmf figur 4. Konfliktpotensialet mellom vassdragsutbygging og friluftsliv vurderes høyt, særlig på grunn av mulige synlige inngrep som kan sees fra turistruten.

Polarsirkelen friluftslivsråd har kartlagt friluftslivsområder i Rana kommune. I denne kartleggingen er Brundalen (Tverråga renner i Brundalens nedre del) gitt verdien C (registrert friluftsområde). På tross av forholdsvis lav verdi, beskrives dalen som den «*mest brukte innfallsporten for å komme opp på Svartisen*».

I konsesjonssøknadens miljørapport gis friluftslivet i det konkrete tiltaksområdet liten til middels verdi. Tiltaksområdet beskrives på følgende måte:

Tverråga har verdi både som en del av helheten av et større turområde og som en innfallsport til fjell- og breheimen. All biltrafikk inn til dalen krysser Tverråga innenfor planområdet. I tillegg har elva med sine fossefall og stryk igjennom den trange bekkekløfta en opplevelsesverdi i seg selv. Det går flere stier i området, blant annet en tursti opp på nordsiden. Det er lite innsyn fra denne stien til elva, men anleggsveien vil delvis bli synlig i landskapet.

Naturmangfold

Følgende arter på rødlista er registrert i området: Grannsildre og fjellnøkleblom, lavarten gubbeskjegg og soppen gammelgranskål er alle *nær truet* (NT). Det kan ikke utelukkes at eksemplarer av gubbeskjegg og gammelgranskål kan bli berørt ved hogst av rørgatetrase. Det er dessuten potensial for flere rødlistede arter langs elvestrengen.

I elva rett ved inntaket finnes naturtypen fossesprøytzone med fosse-eng (*nær truet* i rødliste for naturtyper). Lokaliteten er vurdert å ha nasjonal verdi. Vannføringen som skaper fosserøyken her vil ikke endres ettersom inntaket plasseres nedenfor fossen. Det kan derimot ikke utelukkes at bygging av inntaksdam medfører begrenset sprengning, noe som kan medføre et inngrep i ytterkant av fosse-enga. Vannstand 3 m høyere enn dagens vannstand vil også legge beslag på ytterkanten av enga. Dette vil trolig likevel ikke medføre en vesentlig reduksjon av lokalitetens verdi.

Videre ble naturtypen bekkekløft med regional verdi registrert i influensområdet.

Ranavassdraget er et nasjonalt laksevassdrag, og Ranafjorden er nasjonal laksefjord. Tverråga tilhører en del av vassdraget som regnes som tilnærmet uproduktive for laks (og sjørret), blant annet på grunn av mye brevatn. Tverråga kraftverk vil ikke ha negativ konsekvens for laks eller sjørret.

Inngrepsfrie naturområder i Norge (INON)

Tiltaket vil føre til tap av 0,18 km² med INON sone 2 (1-3 km fra tyngre teknisk inngrep). Inngrepet vil i tillegg føre til at 0,6 km² med INON sone 1 (3-5 km fra tyngre teknisk inngrep) vil bli nedklassifisert til INON sone 2. Bortfall av INON vil dermed samlet bli 0,18 km², og endringer 0,6 km². Samlet endring i INON blir 0,78 km². Endringene i INON vil i sin helhet være innenfor Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.

Reindrift

Tiltaks- og influensområdet ligger i et område som er sommer-, høst- og høst vinterbeite for tamrein. En trekklei går opp igjennom Brundalen, men vil ikke komme i konflikt med rørgater da disse er nedgravd. Støy under anleggsfasen kan medføre at reinen skyr området for en periode.

Kulturminner og kulturmiljø

Tiltaket berører ikke kjente, verneverdige kulturminner som fylkeskommunen er delegert forvaltningsansvar for og potensialet for påvisning av nye, hittil ukjente, synes å være lavt. Hvis NVE skulle gi konsesjon for utbygging, vil det påligge utbygger en aktsomhets- og meldeplikt dersom det under arbeidet i terrenget skulle oppdages fornminner, jf. kulturminnelovens § 8 andre ledd.

Tiltakshavers forslag til avbøtende tiltak

Tiltakshaver planlegger slipp av 50 l/s minstevannføring 15. september til 15. mai og 400 l/s i sommermånedene.

Andre instansers uttalelse

Rana kommune

Uttalelsen vil bli lagt ved saken så fremt dette lar seg gjøre før saken behandles i fylkesrådet.

Fylkesmannen

Etter en helhetlig vurdering, hvor forholdet til elvas betydning for naturmangfoldet i naturtypene «Bekkekløft og bergvegg» og «Fossesprøytsone» er særlig vektlagt, fremmer Fylkesmannen innsigelse til søknad om konsesjon for utbygging av Tverråga kraftverk. (...)

(...) Vi legger (...) til grunn at lokaliteten «Bekkekløft og bergvegg» forekommer i større utbredelse enn hva som ligger til grunn for konsekvensvurderingen i søknaden. Redusert vannføring vil utvilsomt virke negativt for store deler av den viktige naturtypen.

Fosseberg og -eng er i Norsk rødliste for naturtyper 2011 kategorisert som nær truet (NT). I følge DNs naturbase er det kun registrerte tre fossesprøytsoner i Rana kommune, mens det for Nordland er kjent ti forekomster av denne naturtypen.(...)

(...) Fylkesmannen vurderer områdets verdi for landskap og friluftsliv betydelig høyere enn hva miljørapporten konkluderer med. Utbygging i Svartisdalen vil etter vår vurdering innebære høyt konfliktnivå både i forhold til landskap og friluftsliv.

Sametinget

Uttalelsen vil bli lagt ved saken så fremt dette lar seg gjøre før saken behandles i fylkesrådet.

Reindriftsforvaltningen

Uttalelsen vil bli lagt ved saken så fremt dette lar seg gjøre før saken behandles i fylkesrådet.

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland (FNF)

Redusert vannføring i Tverråga vil redusere opplevelsesverdien, som bl.a. fossefall, stryk og den trange bekkekløfta gir. (...) De sekundære inngrepene vil redusere opplevelseskvaliteten langs elva og i Svartisdalen både for dagens brukere og neste generasjons brukere. FNF Nordland mener det bør unngås en utbygging i Svartisdalen og så nært inntil grensen til nasjonalparken og friluftslivsområdet. Vi mener videre at slipp av minstevannføring ikke vil være tilstrekkelig som avbøtende tiltak for de negative konsekvensene for naturmangfold, landskap og friluftsliv.

Konklusjon

Av hensyn til de viktige natur- og friluftslivsverdiene som vil reduseres eller gå tapt, vil FNF Nordland henstille om at det ikke gis konsesjon for Tverråga kraftverk.

Vurderinger

Fylkestinget vedtok 22. februar i FT-sak 013/12 *Regional plan om små vannkraftverk i Nordland*. Hovedmålsettingen for planen er: *Det er et regionalpolitisk mål å bygge ut ny vannkraft der hvor konsekvensene for andre arealbruksverdier er akseptable. Nordland skal arbeide for økt produksjon av vannkraft tilsvarende 1,3 TWh i ny årlig produksjon innen 2025 (overordnet strategi nr 1).*

Planen slår også fast at: *Utbygginger som gir stor samfunns- og næringsmessig nytte lokalt og regionalt, og som har en akseptabel arealbrukskonflikt, skal prioriteres (overordnet strategi nr 2).* Fylkesråden ser at utbygging av Tverråga kraftverk vil kunne bidra med noe økt aktivitet i Rana kommune i anleggsperioden, samt bidra marginalt med økte skatteinntekter for offentlige myndigheter. Konsesjonssøknaden dokumenterer imidlertid ikke hvor mye skatteinntekter og antall sysselsatte tiltaket vil generere. Tverråga kraftverk vil bidra med 6,9 GWh på årsbasis. Relativt lite av denne produksjonen kommer om vinteren, da det er størst behov for strøm. Fylkesråden savner generelt en grundigere og mer konkret vurdering av samfunnsnyten i konsesjonssøknader for vannkraft.

Fylkesråden vurderer at tiltaket vil ha akseptable konsekvenser for inngrepsfri natur.

Tiltakets negative konsekvenser for landskap og friluftsliv er hovedsakelig knyttet til redusert vannføring i elv, samt etablering av anleggsvei og rørgate i nærheten av en tursti som går opp til Svartisen-Saltfjellet nasjonalpark. Fylkesråden ser at det er noe ulike vurderinger av hvilken betydning en utbygging av Tverråga kraftverk vil få for friluftsliv og landskap. Søknadens miljørapport vurderer konflikten til å være liten til middels, mens miljøvurdering utført på oppdrag fra Rana kommune setter konfliktnivået til høyt. Polarsirkelen friluftsråd gir Brundalen (hvor Tverråga inngår) verdien C, men beskriver samtidig området som den «*mest brukte innfallsporten for å komme opp på Svartisen*». Fylkesråden ser at de ulike verdivurderingene til en viss grad kan forklares med rapportenes ulike detaljnivå. Likevel kan det stilles spørsmål til om konsesjonssøknadens miljørapport underestimerer områdets verdi for friluftsliv og landskap. Dersom NVE innvilger konsesjon til tiltaket, ber fylkesråden om at installasjoner og tilhørende infrastruktur får en mest mulig tilbaketrukket karakter, og at anleggsveier og rørgate revegeteres med stedegne arter. Dette er viktig for at ikke naturopplevelsen blir forringet for personer som bruker området eller som bruker andre områder med siktlinjer mot prosjektområdet.

Det er registrert flere arter i området som er rødlistet, og i følge søknadens miljørapport, er det potensiale for flere rødlistede arter langs elvestrengen. I Naturmangfoldloven er føre-var-prinsippet sentralt. Fylkesråden ber NVE om å påse at tiltaket er i tråd med Naturmangfoldlovens kapittel 2 før det eventuelt innvilges konsesjon. De registrerte artene er i kategorien *nær truet*. Miljørapporten kan ikke utelukke at minst to av disse artene kan bli berørt av utbyggingen. I *Regional plan om små vannkraftverk i Nordland* slås det fast at man skal være svært restriktiv med å gi tillatelse til tiltak dersom det er fare for at rødlistede arter i kategorien *nær truet* blir skadelidende (tematisk retningslinje B2).

I tillegg vil tiltaket trolig ha negative konsekvenser for den rødlistede naturtypen fosse-eng (*nær truet*) og for naturtypen bekkekløft som er vurdert til regional verdi. I småkraftplanen står det at: *Ved registrerte bekkekløfter av middels verdi skal en være svært restriktiv med å tillate utbygging (tematisk retningslinje B5).*

For reindrift vil tiltaket kunne ha negative konsekvenser. Småkraftplanen slår fast at *Det skal ikke tillates utbygginger som kan gi permanente hindringer for viktige flyttleier*. (Tematisk retningslinje E1). I tillegg sier planen at: *Reinbeitedestriktene skal involveres i detaljplanleggingen av kraftanlegg for å gi en best mulig tilpasning* (tematisk retningslinje E7). Fylkesråden oppfatter generelt både reindriftnæringa og reindriftsforvaltningen som løsningsorienterte og konstruktive i

forbindelse med vannkraftutbygginger i fylket. Fylkesråden er opptatt av at utbyggere av kraftverk samarbeider med reindriftsnæringen for å redusere eventuelle negative konsekvenser for reindrift ved etablering og drift av kraftverk. Fylkesråden forutsetter at utbyggere kommer til enighet med reindriftsnæringen samt tilrettelegger utbyggingen slik at den ikke er til permanent hinder for viktige flyttveier før det gis konsesjon til tiltaket. Fylkesråden viser for øvrig til "Samarbeidsavtale mellom Sametinget og Nordland fylkeskommune" kapittel 13 – Reindrift:

Partene er enige om at arealvernet for reindriften må sikres. Reindriften er utsatt for press fra mange hold og har derfor et spesielt behov for vern av sine beiteområder. Reindriftens arealinteresser må ivaretas gjennom gode arealplanprosesser.

Fylkesråden er positiv til at utbygger planlegger slipp av minstevannføring tilsvarende 50 l/s fra 15. september til 15. mai og 400 l/s i sommermånedene. Nordland fylkeskommune er vannregionmyndighet i Nordland og har i den forbindelse vedtatt: *Ved utbygging av små vannkraftverk, skal ikke miljøtilstanden i vannforekomsten reduseres til lavere enn **god** økologisk tilstand i henhold til forskrift om rammer for vannforvaltningen. Dette skal oppnås gjennom gode avbøtende tiltak som minstevannsføring, terskelbygging etc.* (overordnet strategi nr. 14 i Regional plan om små vannkraftverk). Fylkesråden vil på bakgrunn av dette be NVE om påse at eventuelle konsesjonsvilkår er i tråd med Vannforskriftens § 12 og at det slippes tilstrekkelig minstevannføring hele året.

Samlet vurdering:

Fylkesråden ser at ut i fra *Regional plan om små vannkraftverk i Nordland* hører tiltaket hjemme i kategori Prioriterte med strenge betingelser. Tiltaket slik det er omsøkt vil få negative konsekvenser for arter på rødlista og for viktige naturtyper. For at tiltak i denne kategorien skal kunne tillates må viktige miljøverdier kunne opprettholdes på dagens nivå, og det må kunne dokumenteres at tiltaket har stor samfunnsnytte. Tverråga kraftverk kan ikke sies å være et kraftverk med stor samfunnsnytte, siden det er et kraftverk med beskjeden kraftproduksjon og ingen andre dokumenterte positive samfunns effekter av stor betydning. Fylkesråden mener derfor at Tverråga kraftverk ikke kan anbefales slik det er omsøkt. Fylkesråden vil derfor fraråde det omsøkte tiltaket.

Fylkesråden mener imidlertid at kraftverket kan anbefales under visse forutsetninger og med avbøtende tiltak. Før tiltaket får konsesjon, må det tilpasses slik at rødlistede arter eller viktige naturtyper (bekkekløft og fosse-eng) ikke blir skadelidende. Tiltaket må ikke være til permanent hinder for viktige flyttleier ved reindrift. Det må slippes tilstrekkelig minstevannføring som ivaretar kravene i Vannforskriften. Kraftstasjon og tilhørende infrastruktur må få en mest mulig tilbaketrukket karakter, og anleggsveier og rørgate må revegeteres med stedegne arter.

Forutsatt at tiltaket tilpasses slik at det ikke er i konflikt med andre arealinteresser eller viktige miljøverdier, kan fylkesråden anbefale at Tverråga kraftverk får konsesjon.

Konsekvenser

Saken vil ikke medføre noen økonomiske, administrative eller personellmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune. Saken har heller ingen konsekvenser knyttet til gjennomgående fylkeskommunal politikk knyttet til likestilling, universell utforming, og folkehelse.

Sakens konsekvenser for miljø og samiske forhold er beskrevet tidligere i dette dokument.

Vedtakskompetanse

I henhold til delegasjonsreglementets kapittel 3.23, vedtatt i FT sak 49/10, er myndighet til å avgi uttalelse til søknad om konsesjon og fremme innsigelse til vannkraftverk på inntil 10 MW delegert til fylkesrådet.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Fylkesrådet fraråder at det blir gitt konsesjon for bygging av Tverråga kraftverk som omsøkt.
2. Fylkesrådet vil imidlertid anbefale NVE å gi konsesjon til bygging av Tverråga kraftverk dersom tiltaket tilpasses slik at det ikke er i konflikt med andre arealinteresser eller viktige miljøverdier. Det forutsettes at:
 - a. Tiltaket ikke er til permanent hinder for viktige flyttleier ved reindrift.
 - b. Tiltaket ikke får negative konsekvenser for rødlistede arter eller viktige naturtyper.
 - c. Det slippes tilstrekkelig minstevannføring som ivaretar kravene i Vannforskriften.
 - d. Kraftstasjon og tilhørende infrastruktur får en mest mulig tilbaketrukket karakter, og anleggsveier og rørgate revegeteres med stedegne arter.
3. Dersom det gis tillatelse til omsøkt tiltak, ber fylkesrådet om at NVE påser at konsesjonsvilkårene er i tråd med forvaltningsprinsippene i Naturmangfoldsloven §§ 8-12, og med Vannforskriftens § 12. NVE bes om å ta følgende inn i konsesjonsvilkårene:
 - a. Detaljplanleggingen må skje i nær dialog med reindriftsnæringen.
 - b. Utbygging må tilpasses slik at eventuell sårbarhet overfor fremtidige klimaendringer reduseres.
 - c. Høy estetisk kvalitet og landskapsmessig tilpasning skal vektlegges i utforming av installasjoner og tilhørende infrastruktur.
 - d. Aktsomhet og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminnelovens §§ 3, 4 og 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonsentrasjoner må vi underrettes umiddelbart. Det forutsettes at nevnte pålegg bringes videre til dem som skal utføre arbeide i marken.

Bodø den 19.06.2012

Marit Tennfjord

fylkesråd for kultur og miljø

sign

26.06.2012 Fylkesrådet

FRÅD-150/12

Vedtak

Innstillingen vedtatt